

Rozhovor pro časopis 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze „Vita nostra revue, 2011/3“

S Markou Míkovou
O loutkách (a v nemocnici zvláště)

Aniž si to uvědomujeme, Marku Míkovou známe snad všichni - ovšem nikoli jako spisovatelku, textařku, zpěvačku, loutkoherečku, jak se o tom píše na internetu; známe ji spíše pod jejím dívčím jménem Marie Horáková už od roku 1977, kdy hrála Růženku ve Vorlíčkově filmové pohádce Jak se budí princezny.

S Markou Míkovou jsme si ale povídali hlavně o sdružení Loutky v nemocnici, které se snaží v několika nemocnicích rozptýlit malé pacienty.

Co jste studovala?

Původně jsem dělala zkoušku několikrát na činoherectví na DAMU, k tomu mě povzbudil film Jak se budí princezny“, až nakonec jsem vystudovala režii a dramaturgii na katedře loutkového divadla. Ale zároveň jsem vždycky divadlo hrála a milovala, jak činoherní, tak loutkové. Lidé si ani často neuvědomují, že loutky mají v sobě od pradávna, od dob masek a totemů, v sobě skutečně nějaké kouzlo. Taková pradávna magie snad pořád v té loutce je; cítíme to, když si dítě hraje a když mu ta hračka - loutka ve fantazii ožívá. A na tom je vlastně vybudovaná metoda, kterou teď používáme v nemocnicích. Protože dítě může s loutkou snadno komunikovat, prozradí o sobě všelicos, co by jinak dospělému - ani mám - třeba neřeklo. A když se to stane, tak pak je to chvíle, kterou milujeme a o kterou nám vlastně jde.

Když říkáte „my“, myslíte tím své Loutky v nemocnici?

Ano, jsme občanské sdružení Loutky v nemocnici, vznikli jsme před šesti lety a šest let působíme především v pražských nemocnicích. Letos jsme rozšířili působnost i do jiných okresních českých nemocnic, teď jsem právě přijela z Plzně. Není to ale tak, že bychom zahráli nějaké představení od začátku do konce a pak zase odešli. Na každém oddělení nebo pokoji vytáhneme jiný druh loutek, chvíli hrajeme, improvizujeme, jindy si jenom povídáme. Zahrajeme třeba kousek bajky a pak si s dětmi povídáme o tom moudru, které je v těch bajkách schované, nebo také jenom zpíváme. Svě vystoupení máme založené na tom, že zpěv a hudba také člověka otevírá, uvolňuje ho, nechá ho, aby začal verbalizovat své pocity nebo momentální situaci. Myslíme, že pro nemocné lidi - malé nebo velké - je to strašně důležité.

Kolik vás je?

Je nás sedm, ale rádi bychom přibrali ještě jednoho člověka, myslím, že tak osm nebo deset lidí by bylo ideální, kvůli tomu, abychom se mohli střídat. Právě to, že

se dvojice mezi sebou střídají, je hezké - protože každý z nás má svůj talent, své operování a to, že se dvojice nebo skupiny mění, že střídáme i loutky a nehrajeme stále totéž, nás nutí být ve střehu, být ohební a citliví jeden ke druhému, a v tom je, myslím, úspěch té věci. Proto tak dobře fungujeme.

Zvou vás nemocnice samy - nebo se nabízíte?

My jim svá vystoupení nabízíme, k tomu sháníme samozřejmě sponzory, protože nikoho z nás to neživí, každý má svoji práci. Většina kolegů žije na volné noze, takže má vlastně ten rozvrh hodně volný zvláště odpoledne, kdy chodíme do nemocnic. Máme tedy občanské sdružení a máme teď už na shánění sponzorů dva báječné lidi, Matějkovy, jsou nadaní na psaní grantů, snaží se oslovit jednotlivce i pražské městské části. Je to práce stálá, trvalá, sponzorům posíláme fotografie nebo další materiály, aby viděli, jak pracujeme a kam jejich peníze šly. Musíme si přece nakupovat loutky a hudební nástroje; ty rytmické půjčujeme dětem, aby samy mohly hrát. Ale jak říkám, není to pro nikoho z nás obživa.

Čím se tedy živíte?

Já stále divadlem, samozřejmě dělám i režii, na příští rok mám slíbenou - sice až v Českém Těšíně, zato ovšem přenádhernou - adaptaci Letopisů Narnie od Lewise. Také občas učím, na DAMU jsem měla workshop nebo na Vyšší odborné škole herecké, mívám režii se studenty, dělala jsem úpravy textu pro dabbing a také jsem napsala tři knížky pro děti. Jsem taková „žena mnoha profesí“.

Máte rodinu?

Mám. Mám čtyři děti, už jsou ale velké. Tomu nejmenšímu je 15 let, ostatní už jsou dospělé, jsem dvojnásobnou babičkou.

Na která oddělení chodíte na Vinohradech- na popáleniny, na plastiku

Na Vinohrady chodíme jednou měsíčně na popáleniny, na plastiku a také na internu. Začínáme kolem jedné hodiny, když se děti po obědě vyspinkají, strávíme tam tak hodinu, hodinu a půl; někdy jdeme do herny, jindy za ležícími po pokojích, a pak se nám to prodlouží. V podstatě je nám to jedno, jak se to vyvrbí, přizpůsobíme se. Ve Vinohradské nemocnici jsou k nám hrozně milí, myslím, že nás mají rádi a že si naši práce váží. Děti mají v nemocnici skutečně dlouhou chvíli, chybí jim lidský kontakt. A když tam někdo přijde, ukáže loutky, zahraje jim, tak aspoň přijdou na jiné myšlenky.

Při těch vystoupeních improvizujete, nebo si píšete sami texty?

Pro menší děti vycházíme samozřejmě z pohádek - o nemocném Budulínkovi, o kohoutkovi, o pejskovi a kočičce; vždycky se tam objevuje ten moment nemoci, aby se dalo o nemoci mluvit, ale jen když dítě má chuť povídat. Na Bulovce - tam jsou nejružnější úrazy - se kluci obvykle vytahují s tím, co se jim stalo, ale jeden řekl: já o tom nechci mluvit. Samozřejmě jsme to tolerovali, ale už to, že se takto vymezil, mi přišlo jako hrozně důležité, aby se nestalo tabu z toho, co prožívá, abychom věděli, že každý má nějakou bolest. To je naše idea. Samozřejmě když se děti smějí, to je dobré, ale ještě lepší je, když si povídáme, co se komu stalo.

Malé děti určitě budou šťastné, ale jak vás přijímají takoví pubertáci?

Divila byste se, že i šestnáctiletí kluci řeknou „pojdte také k nám“, a pak s námi zpívají, třeba písničky Karla Kryla. I oni jsou rádi, že někdo přišel, že se něco děje. Hrajeme pro všechny děti od dvou let do osmnácti. Už jsme také hráli patnáctiměsíčnímu mimču, a to bylo nadšené, s maminkou zpívalo a tancovalo.

Ještě jste mi neřekla, jak vás napadlo hrát nemocným dětem?

Na začátku byl Ottokar Seifert, loutkář a dlouholetý rodinný přítel, který v Německu, kam emigroval, vlastně založil něco podobného: když se dlouho léčil v nemocnici, hrával tam spontánně dětem z vedlejšího dětského oddělení a zjistil, že to funguje. Pak jsme spolu požádali - on přes Němce, já přes Čechy - o pomoc Českoněmecký fond budoucnosti, a to byl start našeho projektu. Ze začátku jsem chodila hrát sama, teprve po čase jsem oslovila další přátele a vybudovali jsme občanské sdružení Loutky v nemocnici. Teď je mezi námi i jedna vystudovaná terapeutka, která nám přináší odborné znalosti a rady.

Když se pohybujete mezi těmi nemocnými dětmi, různě zraněnými, popálenými, nemocnými, nepůsobí to na vás depresivně?

Je zvláštní, že přímo v nemocnici to nejde - tam jenom člověk pozorujete, jestli se ta dětská očka rozlepila, jestli je jim dobře. Ale někdy - obzvláště teď, když pravidelně navštěvujeme onkologii a když už vím, jak se ty děti jmenují a vidím, že to s nimi je třeba i horší, pak je mi smutno, když jdu domů a uvědomím si, že tam mám zdravého kluka a že si dám s ním večeři, zatímco ten nemocný bude stále ležet v nemocnici...

Co proti tomu smutku děláte?

Kdybych měla být upřímná - a když se takto přímo ptáte, tak se přiznám, že se za ty děti modlím. Tím to jakoby posílám jinam, předávám to výš.

Co děláte jinak? Moc volného času asi nemáte. Máte ještě nějaké koníčky?

To je přece všechno to, co dělám, divadlo i psaní je zároveň můj koníček, ještě miluju i hudbu, máme takovou malou kapelu, hraju a zpívám v kapele Zuby nehty. Vlastně se mám dobře - až na to, že všechno má takové výkyvy -

- myslíte peníze?

Ano, není možné počítat, že každý měsíc bude nějaká částka. Ale na to si člověk zvykne, chce to jenom se obrnit trpělivostí a vírou, že někdy něco přijde.

Marie Fleissigová

Text k obrázkům:

Hana Řepová a Marka Míková (vpravo)

Mali diváci na klinice popálenin